

30 Ιουλίου 2021

Σχόλια Green Tank στη δημόσια διαβούλευση επί των Κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας

Το παρόν κείμενο αποτελεί τη συμβολή του Green Tank στη δημόσια διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επί των κατευθυντηρίων γραμμών του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας.

Είναι σημαντική η προσπάθεια εναρμόνισης όλων των χρηματοδοτικών μέσων με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία της. Βασικό πυλώνα της Ευρωπαϊκής Πράσινης συμφωνίας αποτελεί η Δίκαιη Μετάβαση, για την επίτευξη της οποίας, η αξιοποίηση των κρατικών ενισχύσεων μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά στους ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς πόρους.

Υπό αυτό το πρίσμα, η αναθεώρησή των κατευθυντήριων γραμμών των κρατικών ενισχύσεων θα έπρεπε να προβλέπει περισσότερα και πιο σαφή εργαλεία για τα κράτη μέλη, τα οποία, στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού, στοχεύουν να ενισχύουν περαιτέρω την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, τη στροφή των τοπικών οικονομιών σε βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες, καθώς και τις πρωτοβουλίες των τοπικών κοινωνιών να συμμετάσχουν στην ανάπτυξη των ΑΠΕ. Ειδικότερα, η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στην ενεργειακή μετάβαση μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων αναγνωρίζεται τόσο από το Πακέτο Καθαρή Ενέργεια για όλους όσο και από την Οδηγία για τις ΑΠΕ (αρ.22 RED II), ως ένα κρίσιμο εργαλείο μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας. Μάλιστα είναι σαφείς οι κατευθύνσεις προς τα κράτη μέλη για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού πλαισίου ανάπτυξης των ενεργειακών κοινοτήτων, αναγνωρίζοντας την ιδιαιτερότητα των σχημάτων αυτών και την ανάγκη θωράκισής τους έναντι του ανταγωνισμού από τους μεγάλους παραγωγούς ΑΠΕ.

Κατά τη γνώμη μας, οι προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις, δεν αναγνωρίζουν αντίστοιχα με τα προαναφερθέντα ευρωπαϊκά κείμενα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τον ρόλο των ενεργειακών κοινοτήτων. Κι αυτό αντικατοπτρίζεται στο έλλειμμα προβλέψεων ενίσχυσης των έργων τους από τις κρατικές ενισχύσεις, σε μια περίοδο μάλιστα που η Δίκαιη Μετάβαση αποτελεί ζητούμενο για την Ευρώπη.

Στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης είναι αναγκαίο να στηριχτούν οι τοπικές κοινωνίες ώστε η μετάβαση αυτή να είναι πραγματικά δίκαιη. Ειδικότερα, στο άρθρο 33, όπου δίνεται η πολιτική κατεύθυνση της αξιοποίησης των κρατικών ενισχύσεων και της αναγκαιότητάς τους, απουσιάζει ο

κοινωνικός ρόλος των επενδύσεων των τοπικών κοινωνιών σε ΑΠΕ, η βασικότερη δηλαδή θετική εξωτερικότητα τέτοιων επενδύσεων.

Ακόμη οι κρατικές ενισχύσεις θα έπρεπε να ενισχύουν τα μη κερδοσκοπικά σχήματα ενεργειακών κοινοτήτων των τοπικών κοινωνιών, δημιουργώντας κίνητρα για την ανάπτυξη τους και συμβάλλοντας στη συμμετοχή πολλών και διαφορετικών παικτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, αποτρέποντας τη συγκέντρωση των ωφελειών σε λίγους. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να αποσαφηνίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές ότι είναι επιτρεπτές οι κρατικές ενισχύσεις προς τις ενεργειακές κοινότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κάτι που δεν είναι μέχρι στιγμής εμφανές στο προς διαβούλευση κείμενο. Αυτό θα μπορούσε να διατυπωθεί ρητά τόσο στο άρθρο 66 όσο και στο άρθρο 83.

Επίσης στο άρθρο 92, όπου καθορίζονται τα όρια εξαιρέσεων από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες, τα όρια μειώνονται προς τα κάτω και καθορίζονται στα 400kW, αφήνοντας με τον τρόπο αυτό έξω από τις εν δυνάμει ενισχύσεις πολλά μικρά έργα ΑΠΕ των τοπικών κοινωνιών. Επειδή, είναι σημαντικό τα μικρά και μη εμπορικά εγχειρήματα ΑΠΕ να τυγχάνουν στήριξης για να εκπληρώσουν τους σκοπούς τους, ενώ η αγορά θα πρέπει να μπορεί να συμπεριλάβει πολλούς και διαφοροποιημένους «παίκτες», είναι σημαντικό τα όρια αυτά να αυξηθούν, ώστε να κάνουν ελκυστικότερη τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Συμπερασματικά, η ειδική αναφορά στις ενεργειακές κοινότητες στις κατευθυντήριες γραμμές ως ένας ανερχόμενος επιχειρηματικός τομέας που μπορεί να επωφεληθεί από κρατικές ενισχύσεις, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, θα ήταν εξαιρετικά υποστηρικτικό για την ενίσχυση των ενεργειακών κοινοτήτων ως ουσιαστικό μοχλό της Δίκαιης Μετάβασης.

Στην βάση των παραπάνω προτείνουμε οι κατευθυντήριες γραμμές:

1. Να προβλέψουν την αξιοποίηση των κρατικών ενισχύσεων, ειδικά για τις ενεργειακές κοινότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που έχουν κεντρικό στόχο την κάλυψη ιδίων αναγκών. Ειδικότερα, να επιτρέψουν την ενίσχυσή τους μέσω της επιδότησης τμήματος του κόστους εγκατάστασης συστημάτων ηλεκτροπαραγωγής ή θέρμανσης αποκλειστικά από ΑΠΕ ή έργων εξοικονόμησης ή συστημάτων αποθήκευσης μικρής κλίμακας. Κι αυτό διότι η κατηγορία αυτή των ενεργειακών κοινοτήτων αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ενώ η υποστήριξη των έργων αποκλειστικά από τα ίδια κεφάλαια των μελών της ενεργειακής κοινότητας αδυνατεί τις περισσότερες φορές να καλύψει το αντίστοιχο κόστος.
2. Να επιτρέψουν τη διαμόρφωση ειδικών πλαισίων για τη διεξαγωγή ανταγωνιστικών διαδικασιών για έργα ΑΠΕ που θα περιλαμβάνουν αποκλειστικά και μόνο ενεργειακές

κοινότητες. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού, διαμορφώνοντας ένα «δίκτυ προστασίας» για τις ενεργειακές κοινότητες, με στόχο να στηριχθεί η ένταξή τους στις ανταγωνιστικές διαδικασίες αποφεύγοντας πιθανόν τα προβλήματα που προέκυψαν σε ορισμένα κράτη μέλη. Το παράδειγμα της Γερμανίας, όπου η εφαρμογή ανταγωνιστικών διαδικασιών από το 2016 έχει οδηγήσει στην πράξη εκτός αγοράς τις ενεργειακές κοινότητες, δίνει χρήσιμα συμπεράσματα για την βελτίωση των ανταγωνιστικών πλαισίων. Σε αυτή την κατεύθυνση το παράδειγμα του Συστήματος Υποστήριξης Ανανεώσιμης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Renewable Electricity Support System, RESS) της Ιρλανδίας, θα μπορούσε να αποτυπωθεί στις αναθεωρημένες κατευθύνσεις και να δείξει τον δρόμο που τα κράτη μέλη πρέπει να ακολουθήσουν ώστε να διαμορφώσουν προσαρμοσμένα συστήματα υποστήριξης των ΑΠΕ με τη συμμετοχή των πολιτών.

3. Έως ότου θεσπιστούν και λειτουργήσουν τα προαναφερθέντα ειδικά πλαίσια για τις ανταγωνιστικές διαδικασίες αποκλειστικά μεταξύ ενεργειακών κοινοτήτων, αύξηση του ορίου εξαίρεσης έργων ενεργειακών κοινοτήτων από ανταγωνιστικές διαδικασίες στο 1 MW με την προϋπόθεση ότι αθροιστικά όλα τα έργα αυτής της κατηγορίας έχουν ισχύ χαμηλότερη από ένα όριο που καθορίζεται από κάθε κράτος μέλος.